

Az orosz nagyhatalmi sovinizmus szellemi háttere

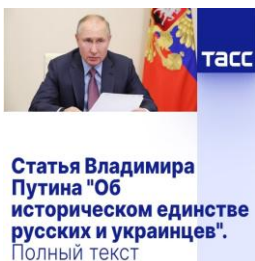
Korábban igyekeztem példákkal illusztrálni seregnyi orosz hatalmi doktriner évszázadokon át napjainkig tartó befolyását az eurázsiai birodalom megteremtésére törekvő mindenkori orosz politikai vezetés döntéseire.¹ Ezek közül emlékeztetek a Vlagyimir Vlagyimirovics Putyin által személyesen a legtöbbet idézett, abszolút tekintélynek örvendő Ivan Iljinre, mint autentikus, közvetítők által nem torzított forrásra.

2005. október 3-án ugyanis különleges eseményre került sor a moszkvai Donszkoj kolostorban. Újratemették az orosz cári hadseregben, majd a bolsevikok elleni fehér haderőben is szolgáló Anton Gyenyikin tábornokkal együtt az akkor még kevésbé ismert orosz filozófust, **Ivan Iljint**, aki érdekes módon szintén a kommunista uralom miatt menekült el Oroszországból 1922-ben, és Svájcban halt meg 1954-ben. Kezdetben mindketten a cári hatalom feltétlen szolgálói voltak. Gyenyikin a fehérek egyik katonai vezetője volt, aki nemcsak a vörösök, vagyis a bolsevikok ellen harcolt az 1917-es lenini hatalomátvételt követő orosz polgárháborúban, hanem a fehérterror számos tette is a nevéhez köthető, így több ezer orosz zsidó bestiális lemészárlása. Iljin más fegyverekkel küzdött a bolsevikok ellen a fehérek oldalán: könyvekben és cikkekben fektette le egy olyan, általa kreált, fehér ideológia alapjait, amely ideológiát saját szavaival **a fasizmus előhírnökének és teljesebb formájának minősítette**. A meglehetősen kanyargós életpályájú Iljin és Gyenyikin újratemetése természetesen nem néhány orosz nacionalista magánakciója volt, hanem a moszkvai vezetés tudatos tette, amit az is jelez, hogy személyesen II. Alekszij pátriárka, Kirill pátriárka elődje tartotta a ceremóniát. Putyin egy évvel később, 2006-ban Moszkvába hozatta Iljin Egyesült Államokba került irodalmi hagyatékát, amelyben részletesen szerepeltek azok a teendők, amiket az orosz elnök máig nagy alapossággal igyekszik megvalósítani.²

Az orosz elnök beszédeiben rendszeresen idézte Iljint. Az ünnepélyes újratemetésen mondott beszéd: „*V Moszkve sostoialas” tseremoniia perezakhoroneniia prakha generala A.I.Denikina i filosafo I .A. Il'ina*”, Russkaia Liniia, 2005.okt.3.

És még néhány Iljint említő Putyin beszéd:

- *A Szövetségi Gyűlés előtt tartott beszéd, 2005. április 25.*
- Ugyanott: *2006.május 10. Vladimir Putin "Rosszia: natsional'nyi vopros"* (Nezavisimaja Gazeta, 2012. jan. 23.)
- *Vladimir Putin újabb beszéde a Szövetségi gyűlés előtt, 2012.dec.12.*

A történeti visszatekintés után Putyin 25 lapnyi terjedelmű tanulmányát idézem, amit néhány hónappal a *különleges katonai akció* megindítása előtt tett közzé. "On the historical unity of Russians and Ukrainians" Article by V. Putin (2021.július12.)

[Статья Владимира Путина «Об историческом единстве ...](#)

Manapság, a megszámlálhatatlan féknyúz és tudatos félretájékoztatás özönében kiemelkedően fontos az érintett orosz vezetők saját nyilatkozatainak megismerése a róluk terjesztett, változatos szándékok által befolyásolt, kétes értékű interpretációk helyett. Az idézett kivonattal szeretnék

¹ Lásd erről: Kard Aladár: Az orosz birodalmi eszme (előzetes anyag). Utódaink Jövője 2022. szept. 18-i szám.

² Lásd: Ivan Iljin, *Nashi Zadachi:Stat'i 1948-1954.(Izdanie Russkago obshche-voinskago soiuza, 1956)*

kedvet csinálni a teljes tanulmány elolvasásához, amihez nem fűzök személyes reflexiókat, mert a látszatát is kerülni kívánom annak, hogy befolyásolni igyekeznek bárkit az egyénileg változó jellegű tanulságok kialakulásában. Csupán csendesen jegyzem meg, hogy akit meglepetésként értek a 2022. februári események, az bizonyára nem vette figyelembe a korábban következetesen hangoztatott orosz kijelentéseket. A tanulmány hiteles angol nyelvű fordítása elérhető:

<http://kremlin.ru/events/president/news/66181>

Direct link: <http://en.kremlin.ru/d/66181> (Megjelenés dátuma: 2021. július 12, 17:00)

IDÉZETEK PUTYIN TANULMÁNYÁBÓL A KREML HITELES ANGOL FORDÍTÁSA ALAPJÁN

A közelmúltban, amikor az orosz-ukrán kapcsolatokról kérdeztek, azt mondtam, hogy az **oroszok és az ukránok egy nép – egyetlen egész**. Az oroszok, az ukránok és a fehéroroszkok mind az ókori Rusz leszármazottai, amely Európa legnagyobb állama volt. A történelmi fejlődés következő szakaszában Moszkva lett az újraegyesítés központja, folytatva az **ősi orosz államiság** hagyományát. 1654-ben Moszkvának köszönetet mondtak, hogy „az egész zaporizzsai sereget és az egész orosz ortodox világot a cár erős és magas keze alá vette.” Ez azt jelenti, hogy a **kozákok orosz ortodox népként** hivatkoztak és határozták meg magukat. Az 1686-os örökös békeszerződésben az orosz állam egyesítette Kijev városát és a Dnyeper bal partján fekvő területeket, amiket „Malorossia”-nak (Kis-Oroszországnak) neveztek el. Az „Ukrajna” elnevezést gyakrabban használták az óorosz **„okraina” (periféria)** szó jelentésében, a 12. századi írott forrásokban található, különféle, határmenti területekre utalva. Az „ukrán” szó pedig a levéltári dokumentumok alapján **eredetileg a külső határokat védő** határőrökre utalt. Minden rendű és fokozatú ember **orosznak és ortodoxnak** tartotta magát. A 18. század második felében, az Oszmán Birodalommal vívott háborúkat követően Oroszország magába foglalta a Krímet és a Fekete-tenger térségének földjeit, amelyek Novorosszija néven váltak ismertté. A Lengyel–Litván Nemzetközösség felosztása után az Orosz Birodalom **visszakapta a nyugati óorosz** területeket, kivéve Galíciát és Kárpátalját, amelyek az Osztrák – majd az Osztrák–Magyar – Birodalom részei lettek.

A 17. század elején az uniátus egyház egyik hierarchája közölte Rómával, hogy Moszkvában az emberek testvéreiknek nevezik a Lengyel–Litván Közösségből származó oroszokat, **írott nyelvük teljesen azonos**, és a köznyelv különbségei jelentéktelenek. Hasonlatot vont Róma és Bergamo lakóival. A sok évszázados széttagoaltság dialektusok kialakulását eredményezte. A népi nyelv gazdagította az irodalmi nyelvet. Nem idealizáok semmit. Tudjuk, hogy létezett az 1863-as Valuev-körlevél, majd az 1876-os Ems Ukaz, amik korlátozták a vallási és társadalmi-politikai irodalom ukrán nyelvű kiadását és behozatalát. De fontos észben tartani a történelmi kontextust. Ezeket a döntéseket a drámai lengyelországi események és a lengyel nemzeti mozgalom vezetőinek azon vágya mellett hozták meg, hogy az „ukrán kérdést” a maguk javára fordítsák. Hozzá kell tennem, hogy szépirodalmi művek, ukrán verses könyvek és népdalok továbbra is megjelentek. Ezzel szemben a lengyel elit és a malorusz értelmiség egy része körében kezdett kialakulni és teret nyerni az ukrán nép mint az oroszoktól elkülönült nemzet eszméje. Mivel **történelmi alapja nem volt** – és nem is lehetett volna - a következtetéseket mindenféle kitalációkkal támasztották alá, amelyek egészen odáig mentek, hogy az ukránok az igazi szlávok, az oroszok, a moszkoviták pedig nem. A 19. század vége óta az osztrák-magyar hatóságok ragaszkodtak ehhez a narratívához.

1917. decemberében az UPR képviselői Breszt-Litovszkba érkeztek, ahol Szovjet-Oroszország Németországgal és szövetségeseivel tárgyalt. Az 1918. január 10-i értekezleten az ukrán delegáció vezetője felolvasta az Ukrajna függetlenségét kikiáltó feljegyzést. A deklarált szuverenitás nem tartott sokáig. Alig néhány héttel később a Rada küldöttei külön szerződést írtak alá a német blokk országaival. Németország és Ausztria-Magyarország akkoriban súlyos

helyzetben volt, és ukrán kenyérre és nyersanyagokra volt szükségük. Azok számára, akik ma átadták Ukrajna teljes ellenőrzését a külső erőknek, tanulságos lenne emlékezni arra, hogy 1918-ban egy ilyen döntés végzetesnek bizonyult a kijevi rezsim számára. 1918. őszén az ukrán nacionalisták kikiáltották a Nyugat-ukrán Népköztársaságot (WUPR), 1919. januárjában pedig bejelentették egyesülését az Ukrán Népköztársasággal.

A két háború közötti időszakban a lengyel kormány kemény polonizációval aktív betelepítési politikát folytatott, a keleti határvidék – a mai Nyugat-Ukrajna, Nyugat-Belarusz és Litvánia egyes részei – etnikai összetételének megváltoztatására. Később, a második világháború idején az ukrán nacionalisták radikális csoportjai nemcsak a lengyel, hanem a zsidó és orosz lakosság elleni terror ürügyéül is felhasználták ezt.

A radikálisok és a neonácik egyre szemtelenebbek lettek. A nyugati országok pedig elutasították Oroszország ismételt párbeszédre való felhívását. Elkerülhetetlenül eljött az idő, amikor az „Ukrajna nem Oroszország” koncepció már nem volt lehetséges. Szükség lett az „Oroszország-ellenes” koncepcióra, amit soha nem fogunk elfogadni, és nem kell senkit becsapni azzal, hogy ezt Ukrajna népének érdekében teszik. Ausztria-Magyarországon a történelmi orosz területeket könyörtelenül kizsákmányolták, azok továbbra is a legszegényebbek maradtak. A hatóságok az akut társadalmi-gazdasági problémákból, tévedésekből és következetlen lépésekből fakadó **jogos nyilvános elégedetlenséget cinikusan kihasználták**. A nyugati országok közvetlenül beavatkoztak Ukrajna belügyeibe és támogatták a puccsot. Mindent, ami eddig egyesített és összehozott bennünket, támadások érték. Mindenekelőtt az orosz nyelvet. Az új „Maidan” hatóságok megpróbálták hatályon kívül helyezni az állami nyelvpolitikáról szóló törvényt, és gyakorlatilag kivágták az orosz nyelvet az oktatási folyamatból. A jelenlegi elnöknek az „őslakos népekről” szóló törvényjavaslatát, ami szerint csak azokat ismerik el őslakosnak, akik etnikai kisebbséget alkotnak, és nem rendelkeznek saját állami szervezettel Ukrajnán kívül, a Rada elfogadta, ezzel a viszály új magvait vetették el egy olyan országban, amely területi, nemzeti és nyelvi összetételét, valamint kialakulástörténetét tekintve nagyon összetett. Az ukrániai oroszokat így arra kényszerítik, hogy ne csak **megtagadják gyökereiket**, őseik generációit, hanem azt is elhiggyék, hogy Oroszország az ellenségük. Az erőszakos asszimiláció útja összemérhető az **ellenünk alkalmazott tömegpusztító fegyverekkel**, hiszen oroszok és ukránok ilyen durva és mesterkélt felosztása következtében az orosz nép összességében százakkal vagy akár milliókkal csökkenhet. A náciizmus erősödésével mindent megtesznek annak érdekében, hogy a fiatal generációk emlékezetéből kitöröljék az igazi hazafiak és győztesek nevét, akik mindig is Ukrajna büszkeségei voltak.

Az Oroszország-ellenes projektet ukránok milliói utasították el. Donyeck és Luganszk **lakói pedig fegyvert ragadtak**, hogy megvédjék otthonukat, nyelvüket és életüket. Oroszország mindent megtett a testvérgyilkosság megállítása érdekében. Megkötötték a donbászi konfliktus békés rendezését célzó minszki megállapodásokat, amiknek még mindig nincs alternatívájuk. Ukrajna képviselői azonban nem szándékoznak komolyan megvitatni sem Donbász különleges státuszát, sem az ott élők védelmét. E régiók lakói soha nem fogják elfogadni azt a rendet, amelyet erőszakkal, blokáddal és fenyegetéssel próbáltak és próbálnak bevezetni. Az ukrán társadalomban a félelem légkörének megteremtésével, az agresszív retorikával, a neonácik elkényeztetésével és az ország militarizálásával állunk szemben. Nem véletlen, hogy az „őslakosok” fent említett kirívó törvényét nagyszabású ukrániai NATO-gyakorlatok leple alatt fogadták el.

Az Oroszország-ellenes projektben nincs helye sem a szuverén Ukrajnának, sem a valódi függetlenségét megvédeni próbáló politikai erőknek. Azokat, akik az ukrán társadalomban a megbékélésről, a párbeszédéről, a jelenlegi zsákutcából való kiút kereséséről beszélnek, „oroszbarát” ügynököknek titulálják. Valójában elvették tőlük a jogi lehetőséget, hogy megvédjék álláspontjukat, üldözik, akár meg is ölik őket. A gyűlölet és a harag, amint ezt a

világtörténelem többször is bebizonyította, a szuverenitás nagyon ingatag alapja, amely számos súlyos kockázattal és szörnyű következményekkel jár. **Soha nem engedjük, hogy történelmi területeinket** és az ott élő, hozzánk közel álló embereket Oroszország ellen felhasználják. Azoknak pedig, akik vállalkoznak egy ilyen kísérletre, azt szeretném mondani, hogy így saját országukat teszik tönkre. Oroszország nyitott a párbeszédre Ukrajnával, és kész a legbonyolultabb kérdések megvitatására. Tiszteletben tartjuk az ukrán nyelvet és hagyományokat. Tiszteletben tartjuk az ukránok azon vágyát, hogy országukat szabadnak, biztonságosnak és virágzóknak lássák. Biztos vagyok abban, hogy Ukrajna valódi szuverenitása csak Oroszországgal együttműködve lehetséges. Együtt mindig is sokszor erősebbek és sikeresebbek voltunk és leszünk. Mert egy nép vagyunk. Ma ezeket a szavakat egyesek ellenségesen érzékelhetik. Ennek ellenére egyet mondok: Oroszország soha nem volt és nem is lesz „Ukrajna-ellenes”. És hogy **mi lesz Ukrajna – ezt a polgárai döntenek el.**

Bp, 2023. augusztus